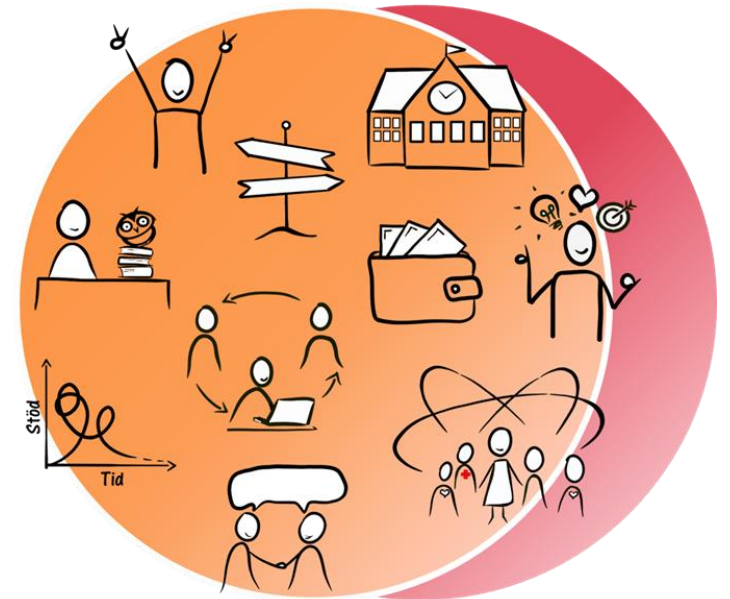

"Investera i unga vuxna med psykisk ohälsa"

Ulrika Bejerholm, Ulrika Liljeholm (Lund University)

Umeå universitet

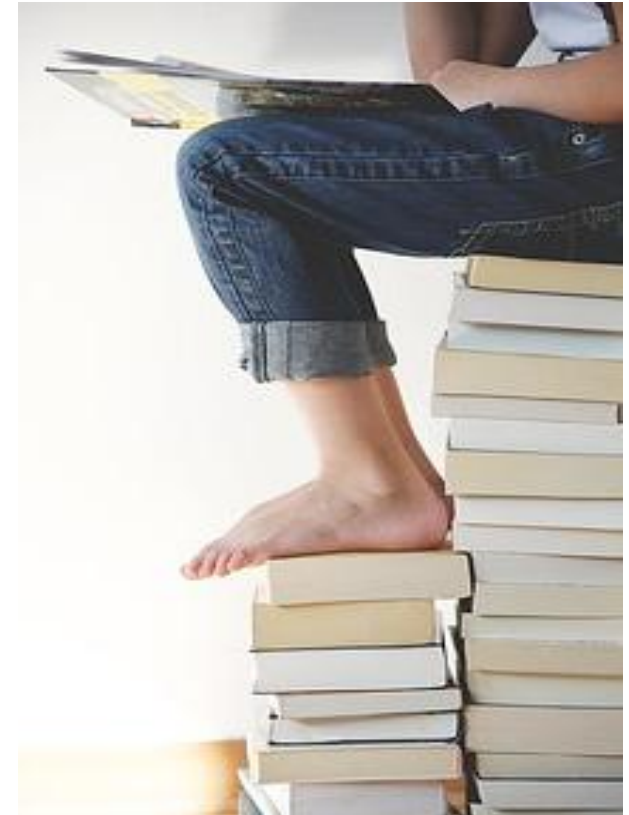

Bakgrund

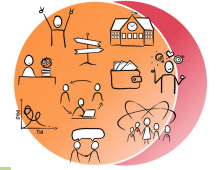
-

Bakgrund...

- Utbildning ger större möjligheter till delaktighet i samhället och att utöva demokratiska rättigheter
- Trots att unga vuxna med psykisk ohälsa visat sig lämna skolan tidigt (OECD, 2015) saknar många utbildningar tjänster/stöd som fungerar för dessa studenter (Knis-Matthews et al., 2007).

Stöd för stöd till utbildning – möjlighet/rättighet

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
(Ds 2008:23, artikel 24)

...säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång till **allmän högre utbildning**, [...] och **livslångt lärande** [...] på samma villkor som andra.

Diskrimineringslag (2008:567)

...utbildningsanordnaren ska [...] bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och **möjligheter** oavsett [...] **funktionshinder för studenter och sökande till utbildningen.**

Soicialtjänstlagen

Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får **möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra**

(5 kap 7 §)

Vision Återhämtning

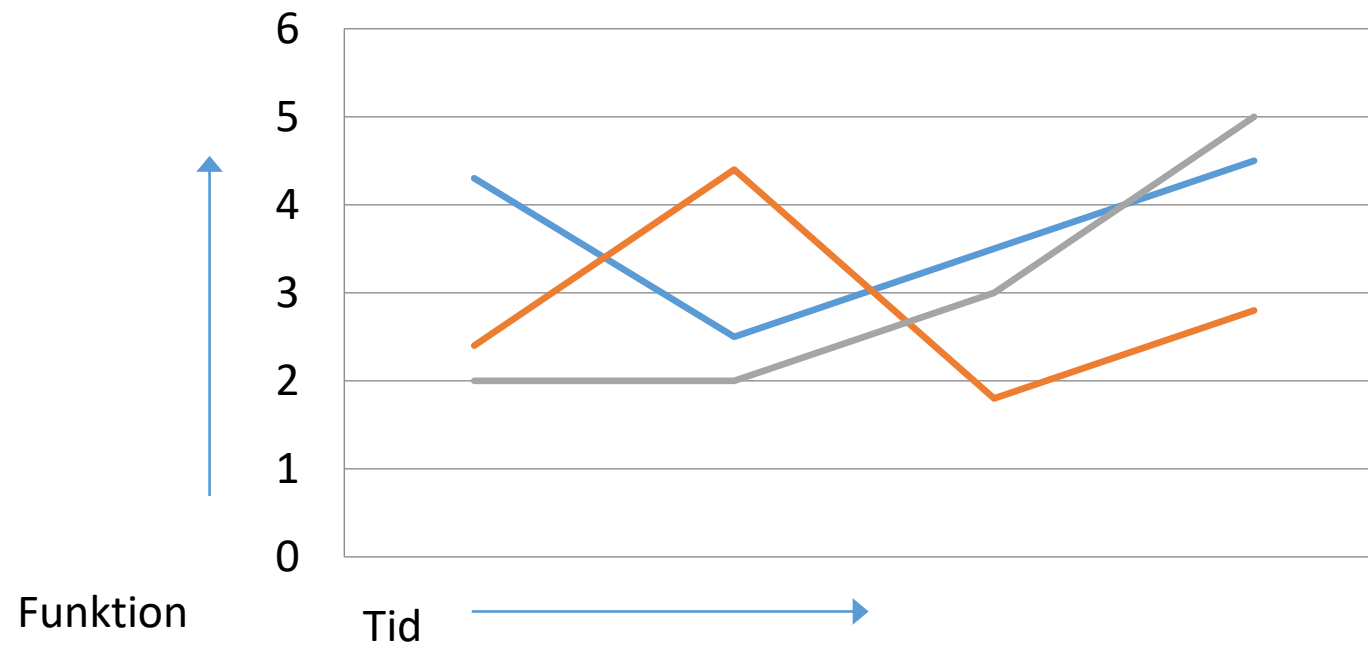
”Återhämtning beskrivs som en djupt personlig, **unik process** av att ändra sina attityder, värderingar, känslor, mål, förmågor eller **roller**. Det är ett sätt att leva ett tillfredställande, **hoppfullt** och bidragande liv även med de begränsningar som orsakats av sjukdom...” (Anthony, 1993)

CHIME (Leamy et al. 2011)

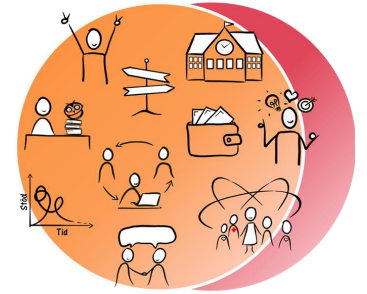
- * **C**onnectedness (Samhörighet)
  - * **H**opp
    - * **I**dentitet
      - * **M**eningsfullhet
        - * **E**mpowerment (egen makt)

Unik för varje individ... inte förutsägbart

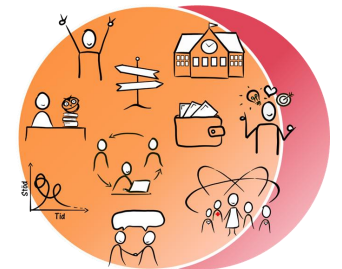
Psyisk Hälsa (SKR/WHO)

- Psykisk hälsa handlar bland annat om att människor upplever sin tillvaro som meningsfull, att de kan använda sina resurser väl, att de kan vara delaktiga i samhället och att de har förmåga att hantera livets vanliga motgångar.

Återhämtning- Genomgående arbetssätt i Nationella Riktlinjer (NR 2018)

- I ett **återhämtningsinriktat arbetssätt** ingår att stärka personens engagemang, vilja till förändring och förmåga att ta ansvar för och ta hand om sig själv. Att stödja personen att etablera relationer med andra människor och **att hitta och inta betydelsefulla roller i samhällslivet** är andra viktiga komponenter.

Bakgrund...

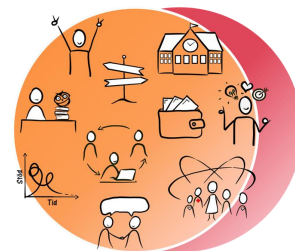
- Stöd vid psykisk ohälsa – stort fokus på arbete
  - Arbetsmarknadsåtgärder, Supported Employment (SE), Individual Placement and Support (IPS),
  - **Stark evidens för SE och IPS**
- Men, samtidens hårdnande arbetsmarknad ställer allt högre krav på flexibilitet, produktivitet och **formell utbildning**
- Studier har visat att av de studenter med psykisk ohälsa som valt att hoppa av skolan **ville över hälften återuppta sina studier** med mål att utveckla färdigheter, öka sina möjligheter att få ett arbete och stärka sin personliga utveckling (Corrigan et al. 2008; Knis-Matthews et al. 2007).

Stark evidens för Supported Employment/IPS, men...

- Psykisk ohälsa uppträder ofta i ung ålder då man ännu inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden, utvecklat någon arbetsroll eller tagit del av eftergymnasiala studier...
- I takt med att arbetsmarknaden ställer högre krav på utbildning och kompetens har forskning börjat rikta uppmärksamheten på:

Behov av specifikt stöd inriktat på ***karriärmöjligheter*** och högre utbildning för att främja en mer långvarig etablering på arbetsmarknaden.

Vad sägs i de nationella riktlinjerna om Supported education (SEd)?

- Supported **education** bygger på samma principer som **supported employment**, men syftet är i detta fall att stödja individer som vill studera. Många insjuknar i psykossjukdom (psykisk ohälsa) som unga vuxna, och ofta är stöd till studier en naturlig väg att gå. **Det kan ge ett mer långsiktigt perspektiv på individens karriär och bidra till ett hållbart arbetsliv.** För denna åtgärd behövs **samverkan med utbildningsanordnare, till exempel kommunal vuxenutbildning och högskolor** (Nationella riktlinjer 2018).
- Enligt Socialstyrelsens rekommendation - FoU

Unga vuxna och behov av stöd...

- Unga vuxna är engagerade i en dynamisk, utforskande process som är åldersanpassad, vilket utmanar målbestämda rehabiliteringsinsatser
- Karriärutveckling främjas när man integrerar SEd i IPS (SE) verksamheter – Flexibilitet
- Arbete och studier är lika viktiga – långsiktigt perspektiv

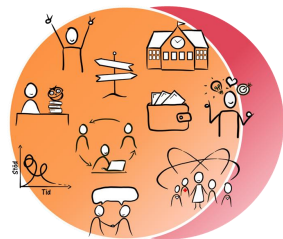
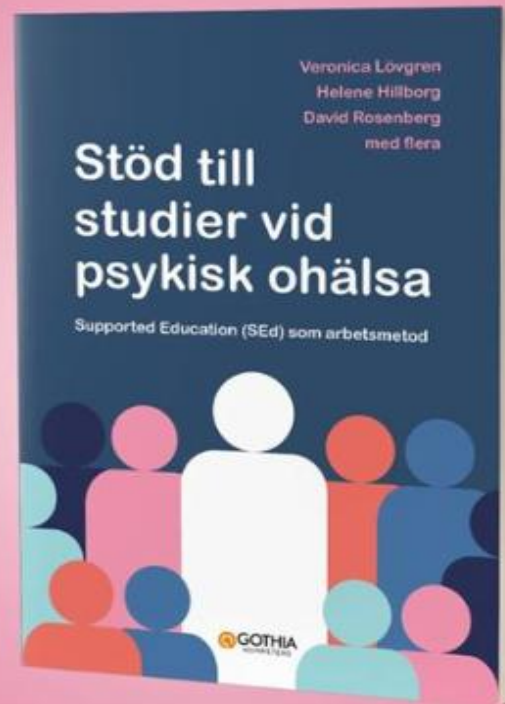

Stöd till studier kan avgöra framtiden för unga med psykisk ohälsa – ny bok presenterar metod för individanpassat stöd

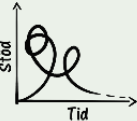

TIS, OKT 29, 2024 07:22 CET

[Report this content](#)

Grundläggande principer för SEd – kortversionen (8 plus 2)

	LÄMPLIGHET BASERAS PÅ INDIVIDENS VILJA ATT STUDERA		FOKUS PÅ DET REGULJÄRA UTBILDNINGSLÖNDET
	INTEGRERING/NÄRA SAMARBETE MED VÅRD- OCH STÖDKONTAKTER		EKONOMISK VÄGLEDNING OCH STÖD TIDIGT I PROCESSEN
	KARRIÄRPLANERING TIDIGT I PROCESSEN		ETABLERA KONTAKTER OCH TILLGÄNGLIGGÖRA RESURSER I UTBILDNINGSMILJÖER
	INDIVIDUELLT ANPASSAT STÖD SÅ LÄNGE OCH SÅ OFTA DET BEHÖVS		INTRESSE, VAL OCH PREFERENSER STYR INSATSER, FLEXIBILITET ARBETE/STUDIER
	STUDIEMILJÖ - PLATS OCH STRUKTUR FÖR STUDIER		SOCIALA SAMMANHANG UNDER STUDIETIDEN, STUDENTROLL

SEd-princip, praktik och exempel

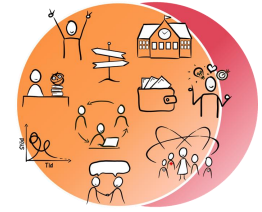
**LÄMPLIGHET BASERAS PÅ
INDIVIDENS VILJA ATT STUDERA**

”Många gånger finns en uppfattning om att personer med psykisk ohälsa inte klarar av att studera eller arbeta. En sådan uppfattning kan också beskrivas som en fördom, vilket hindrar både individen och professionella att inse att det visst är möjligt.”

SEd-principer

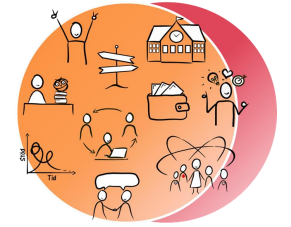

ETABLERA KONTAKTER OCH TILLGÄNGLIGGÖRA RESURSER I UTBILDNINGSMILJÖER

Studie-/arbetsspecialisten har ett nära samarbete med utbildningsanordnare och agerar som en länk mellan SEd-programmet och skolan (exempel på samarbetspartners är pedagoger, studievägledare och stöd till studenter med funktionsnedsättning)

SEd-princip och exempel

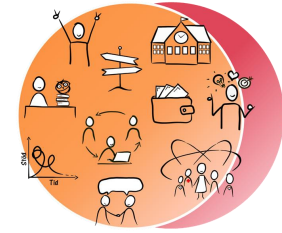
KARRIÄRPLANERING TIDIGT I PROCESSEN

"Att tidigt börja visualisera sig själv som delaktig i samhällslivet kan vara en väg bortom den situation som individen har befunnit sig i. Det är vanligt att unga med psykisk ohälsa, men också omgivningen, tappat tron på att livet skulle kunna vara något annat än att vara fångad i sin ohälsa."

SEd-princip och exempel

SOCIALT SAMMANHANG UNDER STUDIETIDEN **Bland annat studentroll**

De som jag har som är ute i studier behöver nog mer stöd än de som är i arbete upplever jag. [...] Jag tror det är för att det är en annan aktivitet. Förenat med andra typer av krav. För det är individuellt. Om man går till ett jobb, klarar av arbetsuppgifterna, får den här samhörigheten, då fungerar det bra och man blir stärkt av det. Men i skolan ligger det ju mer ett personligt ansvar att man ska klara av sina studier och du ska kunna göra det hemma och du ska lämna in i tid och du ska följa planeringen. Det är annorlunda.

Hur påverkar IPS/SEd unga vuxna?

- Får ökad tillgång till studier och utbildning
- Kan öka andelen personer som får anställning
- Fler med egen försörjning
- Minskar stigma
- Påverkar självkänsla
- Identitetsutveckling
- Ökad tillfredsställelse

Liljeholm, U., Hillborg, H., Lövgren, V., Rosenberg, D., Bejerholm, U. (2021). The journey to my student identity: A Grounded theory study on supported education for young adults with mental health problems. Journal of Psychosocial Rehabilitation in Mental health, <https://doi.org/10.1007/s40737-021-00253-5>;

Liljeholm, U., Hillborg, H., Argentzell, E., Lövgren, V., Rosenberg, D. & Bejerholm, U. Illustration of Supported Education processes among young adults with mental health problems: A single case study. (in progress)

Var står vi
nu?

Psychiatric Rehabilitation Journal

© 2024 American Psychological Association
ISSN: 1095-158X

2024, Vol. 47, No. 1, 37–45
<https://doi.org/10.1037/prj0000597>

Supporting Education With IPS: Advancing a Career-Oriented Model for Integrating Work and Study Support for Young Adults in Sweden

Helene Hillborg^{1, 2, 3}, Veronica Lövgren^{1, 3}, Ulrika Bejerholm^{3, 4, 5}, and David Rosenberg^{1, 3}

Våra resultat tyder på att integrering av SEd i IPS-modeller, även om det är utmanande, visar på god potential för att stödja dessa investeringar hos unga vuxna när de kämpar för att etablera sig som deltagande vuxna.

Social Work in Mental Health >
Latest Articles
[Submit an article](#) [Journal homepage](#)

Enter keywords, authors, DOI, etc

349
Views
0
CrossRef
citations to date
0
Altmetric

Listen

Research Article

From principles to practice: exploring practitioner adaptations of individual placement and support for young adults with mental health problems in a Swedish welfare context

[Maria Hillörn](#) MSW , [Magnus Bergmark](#), Ph.D , [Veronica Lövgren](#), Ph.D , [Helene Hillborg](#), Ph.D , [Gary R. Bond](#), Ph.D & [David Rosenberg](#), Ph.D

Published online: 31 Jan 2026

 Cite this article <https://doi.org/10.1080/15332985.2026.2623880> Check for updates

Resultaten tyder på att olika välfärdskontexter och organisatoriska utmaningar påverkar tjänsteleveransen. Utförarna drevs av att bättre möta unga vuxnas individuella behov och anpassade medvetet sina metoder och tillvägagångssätt.

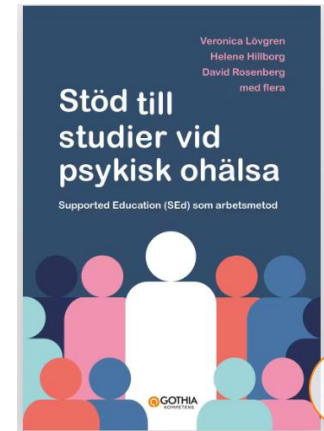

Uppdragsutbildning – Umeå Universitet – Nästa... Hösten 2026

Stöd i studier (Supported Education) - Principer, färdigheter och strategier för att utveckla karriärinriktat stöd till unga vuxna med psykisk ohälsa

7.5 poäng, **Distans, Kvartsfart!**

- 1) Återhämtning och psykiatrisk rehabilitering
- 2) Delaktighet och inklusion - Om stöd till psykisk ohälsa i samhället
- 3) Supported Education – Principer och metoder**
- 4) IPS/SEd – Integrering SE och stöd i studier till unga vuxna
- 5) Stöd i praktiken – strategier och exempel i ett Svensk kontext
- 6) Implementera SEd – Möjligheter och hinder, Lokal tillämpning**

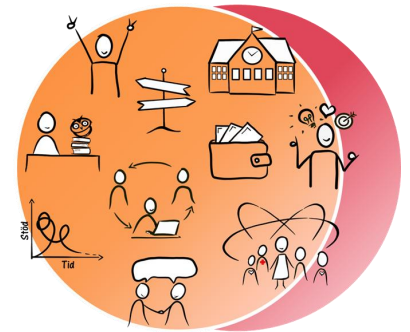

<https://www.umu.se/kompetensutveckla-genom-uppdragsutbildning/utbildningar/stod-i-studier-supported-education/>

- Samverkan med "mental health services" – unga vuxna kan ha "andra" kontakter (vägledare, ungdomssocialarbetare, yrkesutbildning, skolkuratorer, osv.)
- Komplex och fragmentiserat organisatoriskt ansvar för unga vuxna (utbildning, arbetsliv, social situation, psykisk hälsa) – Skapa en hållbar organisatorisk ansvar
- Att mäta effekter – studier tar längre tid än arbete för att visa en mätbar effekt (Ekonomisk och annat)
- Kortsiktiga vs. långsiktiga mål och organisatorisk beredskap (lösa problem eller investering?)

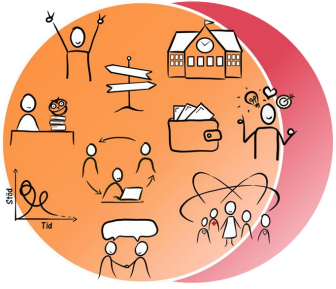
SKR – UP2 – En satsning på fullföljd utbildning

- Unga som lämnar gymnasieskolan utan examen (...25%) har sämre möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Med det följer en förhöjd risk för utanförskap i form av till exempel lägre inkomst och sämre hälsa. Det innebär inte bara försämrad livskvalitet för den enskilde utan även kostnader för samhället. **Det är därför viktigt att både skolhuvudmän och resten av samhället tillsammans arbetar medvetet och strategiskt för att förebygga studieavbrott.**
  - Förebyggande och tidiga insatser;
  - Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar (KAA),
  - NEET (UVAS), Hemmasittare, osv...
-
- A circular illustration in the bottom right corner featuring a school building, a person with arms raised in celebration, a person sitting at a desk, and a person with a lightbulb above their head, all set against a background of orange and red.

Socialtjänstens ansvar...Delaktighet i samhällsliv

- 5 kap 7 § Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att **delta i samhällets gemenskap** och att leva som andra
- Den nya socialtjänstlagen bygger på **huvudprinciperna** att vara **förebyggande**, lättillgänglig och kunskapsbaserad. Lagen betonar också jämställdhet, **välbefinnande och värdigt liv för enskilda**, samt ett ökat fokus på att ge insatser med en tydligare helhetssyn och frivillighet. Barns rättigheter stärks, och **lagen ska främja enskildas självbestämmande** och att insatser utformas utifrån deras individuella behov (AI sammanfattning).

Investerar i unga vuxna med psykisk ohälsa – Supported education och IPS som ett karriärinriktat stöd till arbetsliv och studier

Tack! Ta gärna kontakt; David.rosenberg@umu.se

Hillörn, M., Bergmark, M., Lövgren, V., Hillborg, H., Bond, G. R., & Rosenberg, D. (2026). From principles to practice: exploring practitioner adaptations of individual placement and support for young adults with mental health problems in a Swedish welfare context. *Social Work in Mental Health*, 1-25.

Hillborg, H., Lövgren, V., Bejerholm, U., & Rosenberg, D. (2024). Supporting education with Ips: Advancing a career-oriented model for integrating work and study support for young adults in Sweden. *Psychiatric rehabilitation journal*, 47(1), 37.

Liljeholm, U., Hillborg, H., Argentzell, E., Lövgren, V., Rosenberg, D. & Bejerholm, U. (2023). The process of supporting careers for young adults with mental health problems: Case study of a supported education program. *Journal of Psychosocial Rehabilitation and Mental Health*. <https://doi.org/10.1007/s40737-023-00330-x>

Lövgren, V., Hillborg, H., Bejerholm, U. & Rosenberg, D. (2020). Supported education in a Swedish context – Opportunities and challenges for developing career-oriented support for young adults with mental health problems. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 22(1), 1–11. DOI: <https://doi.org/10.16993/sjdr.648>

Hillborg, H., Lövgren, V., Bejerholm, U. & Rosenberg, D. (2021). Integrating interventions that can support a career-oriented recovery for young adults: Building on the supported education knowledge base. *Journal of psychosocial Rehabilitation and Mental health*, 8, 35–60. <https://doi.org/10.1007/s40737-020-00197-2>

Liljeholm, U. Argentzell, E., Hillborg, H., Lövgren, V., Rosenberg, D., & Bejerholm, U. (2022). The journey to my student identity: A Grounded theory study on supported education for young adults with mental health problems. *Journal of Psychosocial Rehabilitation and Mental Health*, 9, 203-219. <http://doi.org/10.1007/s40737-021-00253-5>

Umeå universitet

David Rosenberg, Umeå Universitet

